

СРПСКИ КРАЉЕВСКИ ПИЛОТ МИЛАН МИТИЋ

ЗАБОРАВЉЕНИ ХЕРОЈ

У кратком Априлском рату 1941. године, Милан Митић покушао је да одбрани отаџбину тако што се у ваздуху супротставио бројно надмоћнијем и технички супериорнијем непријатељу. Оборен је изнад Сарајева, заробљен и одведен у логор у Немачкој. Ни тамо, међутим, није мировао. Способан и паметан, успео је да побегне. Са још двојицом логораша прокопао је дугачак тунел, који их је одвео у слободу, потом Америку, Родезију, на Блиски исток...

Село Ћелије, удаљено двадесетак километара од Ниша, смештено је на лепој заравни, скоро скривено испод највиших врхова Суве планине. Да је на том месту постојала насеобина још у време Римског царства, сведоче остаци малог кастела (тврђаве). Кроз село је пролазио и један крак римског пута *Via militaris*, који је спајао Европу и Азију, и преко превоја на Сувој планини, настављао даље за Софију и Цариград.

Ту је и црква Свете Тројице, коју су, 1924. године, саградили мештани Ћелија и околних села Чагровца, Миљковца и Дуге Пољане. Црква је саграђена поред малог, дотрајалог и много старијег храма посвећеног светом Архангелу Михаилу, за који постоје подаци да је некада био манастир. Храм је, наиме, саграђен у 16. веку, и то на старим темељима, што указује да је на том месту и раније постојала православна црква.

У порти ових лепих, али доста оштећених цркава, налази се и један споменик, постављен поред самог звоника. На њему ћирилицом пише: „Милан Митић, краљев пилот, погинуо у ваздушним борбама изнад Алжира“. И – ништа више.

Донедавно, обе манастирске цркве, конач и помоћне зграде биле су у веома лошем стању. Сада се цео комплекс полако обнавља; очишћен је и плато у порти око споменика краљевском хероју – пилоту Милану Митићу.

Но, ко је био пилот Милан Митић?

Истражујући историју Ђелијског манастира, пажњу нам је побудила и личност Милана Митића, рођеног у овом селу. О њему, у доступној литератури, постоје прилично скромни подаци.

Од чланова његове фамилије, који живе у Нишу, сазнали смо тек понешто, у сваком случају недовољно за потпуно расветљавање личности тог заборављеног српског официра. Зато је и овај текст само подсећање на Милана Митића, а можда и нека врста путоказа за истраживаче историје српског ваздухопловства да на право место упишу име тог младића који је несебично положио живот на олтар отаџбине.

■ ИЗ ЛОГОРА У АМЕРИКУ

Као најближе изворном, изабрали смо казивање Драгољуба Митића, Милановог рођака по оцу. По његовим сећањима, Милан је рођен у селу Ђелије (не зна када), у породици Ђурђе и Аксентија Митића. Ту је завршио основну школу, смештену у црквеној згради. Рано је остао без мајке, што је утицало да се одсели за Београд, где је његов отац радио као главни кувар на тадашњој Војној академији. Милан је гимназију завршио у Београду, мада је још тих година чврсто решио да постане српски краљевски официр, и то – пилот.

Уписао је Војну академију, Ваздухопловни смер. Свестан свог сељачког порекла, а прерано сазрео као личност, живот је схватао врло озбиљно, што је и показивао на делу – био је један од најбољих студената. Потребну националну свест и духовност почео је да стиче још у детињству.

Волео је село и кад год је могао одлазио је тамо. Последњи његов долзак био је за крсну славу Светог Јована Крститеља, 20. јануара 1941. године. Тада је, као млад потпоручник, говорио да ће сигурно бити рата са Немцима и да ће он учествовати у њему. Такве процене обистиниле су се у потпуности: у кратком Априлском рату 1941. године. Милан Митић искрено је покушао да одбрани отаџбину тако што се у ваздуху супротставио бројно надмоћнијем и технички супериорнијем непријатељу. Оборен је изнад Сарајева, заробљен и одведен у логор у Немачкој. Ни тамо, међутим, није мировао. Способан и паметан, успео је да побегне. Са још двојицом логораша прокопао је дугачак тунел који их је одвео у слободу.

Његово крајње исходиште била је Америка, земља о којој је толико слушао и коју је волео. У Чикагу се одмах пријавио америчкој савезничкој војсци, чији су официри посебно ценили српске краљевске пилоте.

Митић је прихваћен и упућен на додатну обуку, где су врло брзо уочене његове војничке способности. С обзиром на већ стечено ратно искуство на небу, упућен је на Блиски исток, где су га чекали борбени задаци. Тамо је остао до августа 1944, када се његов животни пут окончао у северној Африци. Друго обарање у борби са припадницима немачког ратног ваздухопловства било је кобно за нашег пилота. У америчком авиону и униформи америчког ратног ваздухопловства, али са српским јуначким срцем и православном душом, погинуо је далеко од отаџбине коју је неизмерно волео.

Идеолошки обојена историографија, настала после Другог светског рата, није била баш благонаклона према оваквим српским официрима, тако да у литератури из тог периода нема довољно података о потпоручнику Милану Митићу. Забележен је, на пример, у књизи Душана Ђировића „Ваздухопловне жртве 1913–1945“, али прилично скромно. Подаци се слажу са предањем и разјашњавају неке важне детаље које породица није зна-

ла, на пример, тачан датум погибије, модел америчког авиона на коме је летео и формацијски распоред, што је прилично битно за даље истраживање.

Према Ђировићу, Митић је завршио пилотску школу у југословенском ваздухопловном центру у Родезији, јужна Африка. Касније је упућен у САД на додатну обуку за пилота тешких бомбардера, после чега је враћен на Блиски исток. Извршавао је ратне задатке као пилот на бомбардеру В24, у саставу 15. америчке ваздушне армије у Средоземљу. Погинуо је 26. августа 1944, приликом прелета авиона из Каира за Алжир.

Породично предање се слаже са тим подацима, јер казује да је вест о погибији потпоручника Милана Митића стигла у село Ђелије августа 1944. године. У ђелијској цркви одржан је парастос за покој душе Милана Митића. Као хероју, који до краја живота није напуштао мисао о слободној отаџбини, црквене власти дозволиле су да му се подигне споменик у порти манастирске цркве Светог Архангела Михаила.

■ ПОГИБИЈА ИЗНАД АЛЖИРА

Крајем 1944, као потврду вести о његовој смрти, родбина је у селу Ђелије добила писмо од једне жене (није познато име), у коме је стајало да су њен син и Милан Митић отишли на задатак над Алжиром, али да се нису вратили. Две године касније, америчка администрација послала је и званично писмо о томе да је српски краљевски пилот Милан Митић погинуо у ваздушним борбама са немачком авијацијом, бранећи слободни свет од нациста. У писму је био и његов тестамент, којим је он, пошто није био ожењен, сву имовину оставио својој родбини.

На крају, поставља се питање зашто ми Срби заборављамо на наше јунаке који су за отаџбину несебично жртвовали и сопствени живот? Да ли због тога што не унемо да ценимо живот и што патриотизам меримо бројем глава које смо узидали у темеље отаџбине? Или што смо, више од пола века, окретали главу од Бога и цркве, па смо дозволили да и споменици таквих јунака расту у коров? Уосталом, стара је истина да „народ који не поштује своје официре, поштоваће туђе“.

Али, ако смо ми заборавили, Бог није. С обновом манастирског комплекса у Ђелијама почео се назирати и лик хероја Милана Митића, чији живот и дело треба, свакако, још истражити. ■

Мр Владимир ВУЧКОВИЋ

